

Syntaktische overeenkomsten tussen Frans-Vlaamse en Westvlaamse dialecten

Prof. dr. V.F. Vanacker
hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Gent,
Sint-Amandsberg (B)

De verhoogde belangstelling voor Frans-Vaanderen heeft geleid tot studie van verschillende aspecten van het taalgebruik in de meest westelijke hoek van het Nederlandse taalgebied. We kunnen in dat verband wijzen op het probleem van de taalgrensverschuiving en van de factoren die het behoud of het verdwijnen van het Vlaams in de hand hebben gewerkt (1). Hoe rijk de woordenschat en hoe levendig de beeldspraak is bij de Frans-Vlamingen blijkt overduidelijk uit de tarijke interessante bijdragen die van de hand van C. Moeyaert geregeld als *Frans-Vlaamse Taaltuin* in het tijdschrift *Ons Erfdeel* verschijnen. Verrassend zijn daarin o.m. de vele woorden die niet (meer) gebruikt worden in Vlaams-België, maar wel behoren tot de woordenschat van de Algemeen Nederlandse kultuurtaal. In vrij recent gepubliceerde studies, meestal van taalgeografische aard, wordt speciaal de aandacht toegespitst op fonetische en morfologische kenmerken van de dialecten in Frans-Vlaanderen (2).

Het is een bekend feit, dat ook in de dialectstudie vrij laat belangstelling werd getoond voor syntaktische kenmerken, zeker als die geen verband hielden met morfologische feiten. Vooral met de bedoeling betrouwbaar dialectmateriaal te verzamelen dat geschikt is voor vergelijkend syntaktisch onderzoek werd door het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie van de Rijksuniversiteit te Gent de laatste vijftien jaar heel

wat dialectgesprek met de bandopnemer vastgelegd in de verschillende gemeenten in Vlaams-België. In Frans-Vlaanderen werd bij autochtone dialectsprekers in 91 plaatsen opgenomen, d.w.z. in alle plaatsen, behalve Klein-Sinten, die liggen ten oosten en ten noorden van de taalgrens, die voor de laatste wereldoorlog door W. Pée werd vastgesteld (3). Steunend op dat materiaal hebben we vroeger in een paar artikelen gewezen op enkele konstrukties, waarvan we menen dat ze als onnederlands kunnen worden geïnterpreteerd. Daar die artikelen vrij dispaaraat verschenen zijn (5), leek het niet van belang ontbloomt nog even terug te komen op de inhoud ervan.

Onnederlands zijn de volgende konstrukties:

1. Geen inversie na een vooraangeplaatste adverbiale bepaling, die niet door een pauze van de rest van de zin gescheiden is: *Het eerste jaar we hadden niet(s) - een uur later 't is hier helemaal droog - in Frankrijk ze werken niet veel.*
2. Plaatsing van de adverbiale voorzetselgroep die een richting noemt, na de (laatste) werkwoordsvorm: *hij moest gaan naar Brussel - omdat hij moest gaan naar Brussel - om te gaan naar Brussel.*
3. Gebruik van *geen* tussen ontkend *veel* en substantief: *ik heb niet veel geen tijd - hij had niet veel geen geld.*

Een typisch syntaktisch kenmerk van het Nederlands (en van het Duits) is dat na een vooraangeplaatst zinsdeel inversie optreedt, d.w.z. dat het subjezt komt na de persoonsvorm, die zelf onmiddellijk volgt op het vooraangeplaatste zinsdeel. Wie een Frans-Vlaming hoort zeggen: *'t eerste jaar w'(h)adden niet(s)* zal vermoedelijk wel dadelijk denken aan invloed van de Franse konstruktie: *la première année nous n'avions rien*. Dat is ook de mening van P.C. Paardekooper (6) naar aanleiding van de volgorde in: *op dat schip ze kregen beschimmeld brood* (zin 5 van de „Dialect-atlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen”). Nog enkele andere zinnestjes hebben geen inversie in de opnemingen van W. Pée in heel wat plaatsen in Frans-Vlaanderen: *tegenwoordig ze spinnen niet anders meer dan met machienen* (zin 3) - *in die fabriek*

't en is niet(s) te zien (zin 8) - in maart 't is nog te koud om met de kaatsbal te spelen (zin 58) - toen gij kwaamt (h)ier alle jaren naar de kermis (zin 61) - na de vieren (= 4 uur) we spannen 't paard in de nieuwe kar (zin 74). Aan invloed van het door de enquêteur voorgezegde zinnetje kan worden gedacht, omdat W. Pée bij het noteren in Frans-Vlaanderen, de opgevraagde zinnetjes meestal voorzegde in het Frans. Paardekooper vermoedt nochtans dat niet alleen die rechtstreekse invloed de Franse woordorde in de zinnen in de Dialektatlas veroorzaakt heeft, maar dat het verdringen van het eigen Vlaamse zinspatroon, met inversie, door de Franse schikking, zonder inversie, een gevolg is van de sterk verfransende druk die de Vlaamse dialecten in Frans-Vlaanderen ondergaan. Hierbij dient in de eerste plaats te worden opgemerkt dat de Dialektatlas ook voor enkele plaatsen in West-Vlaanderen, waar niet in het Frans werd voorgezegd, enkele van de betrokken zinnetjes zonder inversie opgeeft. Het zijn Houtem (bij Wervik) met de zinnetjes 5, 58, 61 en 74, Nieuwkerke met de zinnen 8 en 58, en beide schikkingen voor zin 3, Komen met de zinnen 58 en 74, Kemmel met de zinnen 8 en 58, en Langemark met de zinnen 58, en beide schikkingen voor zin 8. Inversie werd ook niet genoteerd in zin 3 voor Kortrijk, in zin 8 voor Eggewaartskapelle, Roesbrugge-Haringe en Passendale, in zin 58 voor Watou en Ieper en in zin 61 voor Dotenijs en Helkijn. Het valt op dat de meeste van deze plaatsen niet ver verwijderd liggen van Frans-Vlaanderen of van het Franssprekend gebied.

Om de onderlinge schikking van zinsdelen te onderzoeken, bieden bandopnamen van vrij gesproken taalgebruik zeer betrouwbaar materiaal. Daarom hebben we opnamen uit de Franse-Vlaamse plaatsen Tetegem, Noordpene, Godewaarsvelde, Boeschepe en Meteren op het al dan niet optreden van inversie onderzocht. Daarbij werden alle zinnen met vooraan een adverbiale bepaling die zinsdeel is, geëkserpeerd. Zinnen met pauze en zinnen zonder pauze na de adverbiale bepaling werden daarbij wel onderscheiden. Als pauze interpreterden we ook incisies, d.w.z. tussengevoegde partikelen die

niet als zinsdeel tot de zin behoren: *op de zelfste (h)ofstee - ewel -'t is nog één man en de boer.*

Het beluisteren van de Frans-Vlaamse bandopnamen gaf een totaal van 180 zinnen. Daarvan zijn er 161 (89,4 %) zonder inversie, tegenover 19 (10,6 %) met inversie. Die cijfers bevestigen de gegevens van de Dialektatlas: Frans-Vlaanderen geeft duidelijk de voorkeur aan zinnen zonder inversie, als een adverbiale bepaling, meestal van plaats of van tijd, vooraan staat.

Ter controle onderzochten we bandopnamen van enkele Westvlaamse plaatsen: Koksijde, Wulveringem, Beveren, Poperinge en Dikkebus. Het resultaat van dat onderzoek verschilt duidelijk van wat de Dialektatlas kon laten veronderstellen. Op de beluisterde Westvlaamse bandopnamen hebben 103 (67,3 %) zinnen geen inversie, in 50 zinnen (32,7 %) werd het subjeet na de persoonsvorm geplaatst.

Terloops willen we erop wijzen dat de pauze procentueel geen merkbare onderscheidende invloed heeft gehad, want in de Frans-Vlaamse en in de Westvlaamse opnamen werden 73 % zinnen zonder inversie genoteerd bij een duidelijk hoorbare pauze na de vooraangeplaatste adverbiale bepaling, die in de meeste gevallen een bijwoord of een voorzetselgroep is waarin een plaats- of een tijdskenmerk wordt genoemd.

We menen uit de cijfers te mogen konkluderen, dat niet zo zeer de voorgezegde Franse zin in Frans-Vlaanderen de gegevens uit de Dialektatlas heeft beïnvloed, maar wel dat het beeld van een bijna homogeen inversieloos gebied in West-Vlaanderen in de Dialektatlas niet de juiste weergave is van het taalgebruik. Alleen in de enkele hierboven vermelde Westvlaamse plaatsen zonder inversie in de Dialektatlas (Houtem, e.a.) heeft zich de tendens om geen inversie te gebruiken duidelijk laten gelden tegenover de voorgezegde zinnen met inversie.

Het percentage van zinnen zonder inversie ligt met 67,3 % voor de beluisterde Westvlaamse bandopnamen aanmerkelijk lager dan de 89,4 % van de Frans-Vlaamse. Misschien mag

als verklaring hiervoor gedacht worden aan invloed van de twee verschillende kultuurtalen: het Frans versterkt de tendens om geen inversie te gebruiken, het Nederlands werkt die tegen. Beide schikkingen gaan, voorzover we kunnen zien, niet samen met een verschil in betekenis. Uit de cijfers kan alleen worden afgeleid dat de tendens om geen inversie te gebruiken, in Frans-Vlaanderen sterker is. Wel vormen Frans-Vlaanderen en een daarbij aansluitende zone in West-Vlaanderen een gebied waar bij voorkeur geen inversie optreedt na vooraangeplaatste adverbiale bepaling van plaats of van tijd. Hoever dat gebied zich in oostelijke richting uitstrekt, weten we voorlopig niet. Wel kan men uit enkele niet gepubliceerde Gentse licentieverhandelingen afleiden dat ook Esen (Diksmuide), Wervik en Menen zinnen zonder inversie gebruiken na bijwoorden of bijwoordelijke voorzetselbepalingen van plaats of van tijd, die meestal niet door een duidelijke pauze van het er onmiddellijk op volgende subjekt gescheiden zijn. In Waregem en in Oostrozebeke, die heel wat verder van Frans-Vlaanderen verwijderd zijn, komt in overgrote meerderheid inversie voor na adverbiale bepalingen van plaats of van tijd, maar inversieloze zinnen zijn er niet onbekend, zelfs zonder pauze. Aalter schijnt alleen na een pauze soms geen inversie te kennen.

Het valt op dat de zinnen zonder inversie niet alleen volledig overeenkomen met het Franse zinspatroon, maar dat ook het Engels die schikking heeft: *in maart 't is te koud - in March it is too cold - thuis hij is op zijn gemak - at home he is at ease - na een paar minuten we gingen weg - after a few minutes we went away.*

Men zou voor die inversieloze konstrukties in het Engels eventueel kunnen denken aan invloed van het Frans na 1066. Een duidelijke uitspraak in dat verband over zinnen zonder inversie in het Engels heb ik in de geraadpleegde handboeken en studies niet kunnen vinden. Wel schijnt er in het Oudengels, met een tamelijk vrije onderlinge schikking van subjekt, persoonsvorm, objekt en adverbiale bepalingen, een evolutie gewerkt te hebben die leidde tot zinnen met inversie

na het ontkennde *ne* en na het demonstratieve $\bar{p}a$ (7). Daarmee staan dan in verband de mededelende zinnen met inversie in modern Engels (8), o.m. na vooraangeplaatste adverbiale zinsdelen met een negatieve betekenis: *nowhere have these complaints been louder tegenover yesterday I saw your brother*. Overeenkomst met het Engels, waar geen inversie optreedt na vooraangeplaatste adverbiale bepaling doet denken aan een gemeenschappelijk kust-Germaans verschijnsel, dat wij ingveoons zouden durven noemen. Dit syntactisch kenmerk zou dan de bekende ingveoonse fonetische morfologische en lexicologische kenmerken aanvullen (9). Daarbij kan worden gedacht aan de Germaanse invasie in Pas-de-Calais en in Vlaanderen, die, zoals M. Gyseling met overtuigend toponymisch materiaal heeft bewezen, vooral over zee zou zijn gebeurd (10). We kunnen voor het Engelse karakter van de zinnen zonder inversie in Frans-Vlaamse en in West-Vlaamse dialecten ook herinneren aan de duidelijke Engelse inslag in het Diets dat in Calais werd geschreven in de 13e eeuw (11).

Een andere constructie kan even goed aan Franse als aan Engelse zinschikking doen denken. Hoewel C. Moeyaert schrijft dat een Frans-Vlaming steevast (12) de tangconstructie doorbreekt en een voorzetselbepaling plaatst na de laatste werkwoordsvorm, hebben we ons onderzoek beperkt tot die constructies waar de achteraan geplaatste voorzetselgroep een richting noemt. Bij werkwoorden als *gaan* en *komen* fungeren dergelijke zinsdelen als inherente bepalingen, wat tot gevolg heeft dat de volgende zinnen, in neutrale betekenis, niet als korrekt Nederlands (13) kunnen worden beschouwd: *Hij is gegaan naar Antwerpen - omdat hij gegaan is naar Antwerpen - om te gaan naar Antwerpen*.

Op bandopnamen van 15 Frans-Vlaamse plaatsen noteerden we in totaal 79 zinnen met een achteraan geplaatste adverbiale voorzetselbepaling die een richting noemt. Het onnederlandse karakter van de ter illustratie gegeven zinnen valt duidelijk op. Hoofdzin: *'k èn dan egaan no Rijsel - ga je gaan no Dunkerke? - (h)ij (h)ad (h)ier ekommen no Dunkerke -*

Bijzin: *an 'kik ginge in de schole - da'k e kee(r) gaan no Poperinge - Infinitiefkonstruktie: om te gaan no de markt - om te kommen an de schole.*

De 79 zinnen met achteraanplaatsing wijzen duidelijk op een tendens, niet op een wet. Het mag immers niet voorgesteld worden alsof die achteraanplaatsing regelmatig gebeurt. Daarop wijzen de 16 zinnen met de adverbiale voorzetselbepaling van richting vóór de (laatste) werkwoordsvorm: Hoofdzin: *we zijn dan nor (h)us ekommen - 'k zijn no de fabrieke egaan - Bijzin: on ze nor (h)us gongen - da'k nor (h)us ekommen èn - Infinitiefkonstruktie: om te kunnen nor (h)us kommen.* Met beide schikkingen gaat blijkbaar geen verschil in betekenis gepaard. Zo varieert de spreker uit Herzele de zin: *z'èn liever te gaan no theater, door erop te laten volgen: z'èn liever in 't stee ne kee(r) te gaan.*

In de zinnen met achteraanplaatsing kan natuurlijk ook weer gedacht worden aan rechtstreekse beïnvloeding uit het Frans. *ga je gaan no Dunkerke? - tu vas aller à Dunkerque?*

*an 'kik ginge in de schole - quand j'allais à l'école
om te gaan no de markt - pour aller au marché*

Om te kunnen controleren of de achteraanplaatsing van de bepaling van richting bij werkwoorden die een beweging noemen in de Frans-Vlaamse bandopnamen alleen een gevolg is van Franse invloed, hebben we bandopnamen beluisterd van de volgende 15 Westvlaamse plaatsen: Nieuwpoort, De Panne, Veurne, Houtem, Esen, Stavele, Watou, Poperinge, Boezinge, leper, Reningelst, Dikkebus en Wervik. Bewust hebben we plaatsen gekozen niet ver verwijderd van de Frans-Belgische rijksgrens. Merkwaardig genoeg komt ook daar achteraanplaatsing voor: Hoofdzinnen: *we gaan al binnenwegeltjes gaan no Diksmude - je moe(t) gij nie vele meer gaan no 't Franse (= naar Frankrijk) - Bijzinnen: die een keer gaan nor onze kerke - datten komt bij de professor - Infinitiefkonstrukties: voor te kommen nor leper.* Ook voor dit syntactisch verschijnsel sluit dus een deel van West-Vlaanderen aan bij Frans-Vlaanderen. Hoe ver dat Westvlaamse gebied naar het oosten toe reikt, weten we voorlopig nog niet. Nauwkeurig

onderzoek van andere Westvlaamse bandopnamen zal dat moeten uitmaken. Het feit dat ook Westvlaamse dialecten de achteraanplaatsing kennen, kan onrechtstreeks geïnterpreteerd worden als een bewijs dat de achteraanplaatsing van de adverbiale voorzetselbepaling van richting van werkwoorden die tot de betekenisklasse *gaan* behoren, niet noodzakelijk een invloed is van het Frans. Wel is er een gemeenschappelijke basis voor Frans-Vlaanderen en een erbij aansluitende zone in West-Vlaanderen, waar de achteraanplaatsing overeenkomt met de Engelse woordschikking: *he has gone to Antwerp - before he went to Antwerp - to go to Antwerp*. De achteraanplaatsing in de Frans-Vlaamse en in sommige Westvlaamse dialecten zou dan ook een oorspronkelijk ingevoons verschijnsel kunnen worden genoemd. Toch dient ook hier te worden gedacht aan invloed van de respectieve kultuurtalen. Het is mogelijk dat schikking van de Franse zin in Frans-Vlaamse dialecten achteraanplaatsing in de hand werkt. Daartegenover staat dat in de onderzochte Westvlaamse dialecten de zinsbouw van de Nederlandse kultuurtaal zich laat gelden. Daarop wijzen de verhoudingen. Zo noteerden we 83 % achteraanplaatsingen voor Frans-Vlaanderen tegenover slechts 19 % voor de Westvlaamse zone. Zoals bij de zinnen zonder inversie lijkt ook voor dit syntactisch verschijnsel Frans-Vlaanderen een kerngebied, waarbij een minder duidelijk gekarakteriseerd Westvlaamse strook aansluit.

Die omschrijving geldt ook voor het derde syntactisch kenmerk waarop we in deze bijdrage de aandacht willen vestigen. Tegenover de Nederlandse ontkende substantiefgroep *niet veel tijd* wordt in de Frans-Vlaamse dialecten die groep tweemaal ontkend, doordat onmiddellijk vóór het substantief *geen* wordt tussengeplaatst. Zo hoort men er geregeld: *'k èn nie vele geen tijd*. Een dergelijke konstruktie komt zeker niet overeen met het algemeen Nederlands taalgebruik. Dat type van ontkende substantiefgroep noteerden we in de meeste Frans-Vlaamse bandopnamen in verschillende funkties: Subjekt: *t en zijn nie vele geen nieuwe (h)uzen mee(r) ebouwd* - Direkt objekt ... *da 'kik nie vele geen beesten en (h)oude* -

Adverbiale bepaling: ... *da gij nie vele geen dagen t'(h)us zijt*. De Frans-Vlaamse bandopnamen vertonen een uitgesproken voorkeur voor dubbel ontkende substantiefgroepen met *geen*. Tegenover 113 van dergelijke groepen noteerden we slechts een enkel geval waar *geen* niet is tussengevoegd: *maar der ligt nie vele land dat niet bebouwd en is* (Capelle-la-Grande).

Op het ontkende *nie vele* volgt *geen*, ook als het substantief niet is uitgedrukt, of voor een zelfstandig gebruikt woord: *'t en es nie vele geen mee(r) geplant - 't zijn nie vele geen grote* (= huizen). Bij dit gebruik moet worden opgemerkt dat tegenover 65 gevallen met *geen* in de Frans-Vlaamse bandopnamen 9 konstrukties voorkomen zonder *geen*. Maar globaal gezien mag Frans-Vlaanderen toch worden beschouwd als een gebied waar dubbel ontkende substantiefgroepen vrij normaal zijn. Voor die konstrukties kan, voorzover ik het zie, niet gedacht worden aan een parallelle tegenhanger in het Frans of in het Engels. Belangrijk is wel dat dergelijke konstrukties zeker niet onbekend zijn in Westvlaamse dialecten. Bij een eerste terreinverkenning vroegen we aan een vijfhonderd studenten, meestal Oost- en Westvlamingen, hoe ze de Franse zinnestelsels *je n'ai pas beaucoup de temps* en *je n'ai pas beaucoup d'argent* in hun dialect zouden omzetten. We hebben ook een twintigtal bandopnamen van Vlaamse dialecten beluisterd. Als eerste resultaat van die enquête kan het gebied waar dubbelontkende substantiefgroepen van het type *nie vele geen tijd* gebruikt worden, omschreven worden als een strook die onmiddellijk aansluit bij Frans-Vlaanderen en zich aan de kust uitstrekt tot Knokke. Verder nauwkeurig onderzoek zal ook hier nog moeten uitmaken hoever naar het oosten het gebied reikt waar *nie vele geen tijd* gebruikt wordt. Wel werden voor Brugge, Torhout en Wingene konstrukties met en ook konstrukties zonder *geen* opgegeven. Misschien is dat een aanwijzing dat die dialecten in een mengzone liggen.

De drie in dit artikel beschreven syntaktische verschijnselen mag men onnederlands noemen. Ze zijn zeker niet beperkt tot Frans-Vlaanderen, maar worden ook gebruikt in een erbij

aansluitende Westvlaamse strook, waarvan de oostelijke grens door verder onderzoek nog moet worden vastgelegd. Door hun opvallend syntactisch onnederlandse vorm karakteriseren ze duidelijk een perifere zone in de zuidwestelijke hoek van het Nederlandse taalgebied.

Noten:

- (1) Zie o.m. W. Pée, *Anderhalve eeuw taalgrensverschuiving en taaltoestand in Frans-Vlaanderen*, 1957 - *La régression du Flamand en Flandre française*, in *Mélanges J. Fourquet*, 1969, 273-285. - M. Gysseling, *De verfransing in Noord-Frankrijk*, in *Naamkunde*, 4 (1972), 53-70. - A. Vanneste, *Taaltoestand in Frans-Vlaanderen*, in *Ons Erfdeel*, 15 (1972), 3, 57-69, en 4, 29-62.
- (2) Zie o.m. J. Goossens en J. Verheyden, *De preteritumvormen van de zwakke werkwoorden, in het Zuiden van het Nederlandse taalgebied*, in *Zijn akker is de taal* (Bijdragen aangeboden aan Prof. Dr. K. Heeroma), 1970, 133-147. - H. Ryckeboer, *Het preteritumsuffix bij zwakke werkwoorden in Frans-Vlaanderen*, in *Album W. Pée*, 1973, 293-300. - Zoe, pers. vrnw. 3e pers. enk., *een uitstervend relict*, in *Taal en Tongval*, 24 (1972), 67-70. - *Over de n-apokope in Frans-Vlaanderen*, in *Taal en Tongval*, 27 (1975), 82-85.
- (3) Zie daarover J. Taeldeman, *Zuidnederlands dialectmateriaal op de band*, in *Spiegel Historiae van de Bond van Gentse Germanisten*, 12 (1970), 23-32.
- (4) W. Pée, *Dialectatlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen* (Reeks Nederlandsche Dialectatlassen VI) 1946.
- (5) *Syntactische Daten aus Französisch-Flämischen Tonbandaufnahmen*, in *Verhandlungen des 2. Intern. Dialektologenkongresses*, II, 1967, 844-855. - *Een onnederlandse constructie in zuidwestelijke dialecten*, in *Album W. Pée*, 1973, 367-377. - *Substantiefgroepen met dubbele ontkenning in zuidwestelijke dialecten*, in *Taal- en Letterk. Gastenboek Prof. G.A. Van Es*, 1975, 127-133.
- (6) *Syntaxis, Spraakkunst en Taalkunde*, 1955, 242-243.
- (7) R. Quirk-C.L. Wrenn, *An Old English Grammar*, 1955, 92. - G.L. Brook, *An Introduction to Old English*, 1955, 82. - H. Sweet, *A new English Grammar. Logical and Historical*, 1903, 13, nr. 1807 en 1808.
- (8) H. Poutsma, *A Grammar of late modern English. Part 1. The Sentence*, 1928, 392 vlg.
- (9) Zie A. van Loey, *Schönfeld's Historische Grammatica van het Nederlands*, 1970, XXXIII-XXXVII. - A. Weijnen, *Oude Engels-Nederlandse Parallellen*, in *Versl. en Med. Kon. VI. Ac. Taal- en Letterkunde*, 1965, 385-401. R. Derolez, *Cross-Channel language ties*, in *Anglo-Saxon England* 3, 1-14.
- (10) M. Gysseling, *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland* (voor 1226), 1960, 1332. - *De verfransing in Noord-Frankrijk*, in *Naamkunde*, 4 (1972), vooral 56.
- (11) M. Gysseling, *Dialectkenmerken van Calais in de 13e eeuw*, in *Taal en Tongval*, 18 (1966), 147-163.
- (12) *Frans-Vlaamse Taaltuin*, in *Ons Erfdeel*, 11 (1967), 151.
- (13) E.R.N. Nieuwborg, *De distributie van het onderwerp en het lijdend voorwerp in het huidig geschreven Nederlands in zijn A.B.-vorm*, Antwerpen, 1968, 386.

Résumé:

L'attention doit être tirée sur quelques constructions fréquentes en Flandre Française, constructions ayant un caractère non-néerlandais de par l'ordre syntagmatique de leurs éléments constituants. En premier lieu, il y a les phrases où, à l'opposé du néerlandais, après un complément adverbial préposé, le plus souvent de temps ou de lieu, il n'y a pas d'inversion. Dans les phrases comme *het eerste jaar we hadden niets* (la première année nous n'avions rien) on peut songer à l'influence du français. Se fondant sur des enregistrements de quelques dialectes west-flamands l'auteur démontre qu'il n'y a pas d'inversion dans la partie de la Flandre Occidentale contiguë à la Flandre Française. Il estime pouvoir en conclure que les phrases sans inversion avec un complément adverbial à l'initiale ne peuvent pas être dites influencées par le français. Il croit que pour la Flandre Française

et une partie de la Flandre Occidentale il faut postuler une zone où l'absence d'inversion dans ces phrases est originale et normale. Il songe à ce propos à un phénomène syntaxique inguéonique puisque ces phrases sans inversion occurrent aussi en anglais.

Cette interprétation trouve aussi sa justification dans l'existence de phrases où les compléments adverbiaux de direction, comme compléments inhérents auprès des verbes *gaan* (aller) et *komen* (venir), sont postposés au seul ou au dernier verbe. Ces constructions sont fréquentes en Flandre Française. De par le fait que ces constructions sont connues aussi en Flandre Occidentale et qu'elles correspondent en outre à des constructions anglaises et françaises (*'k èn gegaan no Dunkerke - je suis allé à Dunkerque - I have gone to Dunkirk*) l'auteur pense que ce trait syntaxique peut également être interprété comme un phénomène inguéonique.

Une troisième particularité syntaxique est la double négation du groupe substantival avec *veel* (beaucoup). Ici il n'y a pourtant pas de parallélisme avec le français ni avec l'anglais. Ces constructions sont fréquentes en Flandre Française mais aussi sur le littoral belge et dans la zone de la Flandre Occidentale contiguë à la Flandre Française. Ces trois constructions n'ont rien de néerlandais et caractérisent une zone périphérique du domaine néerlandophone. En Flandre Occidentale elles sont menacées par la syntaxe du Néerlandais, langue de culture. Des enquêtes supplémentaires devront dire dans quelle mesure le domaine avec ces trois particularités syntaxiques s'étend vers l'est.